

Mosfauna-onderzoek 1983-1984 in het provinciaal domein «Het Leen», Eeklo (Oost-Vlaanderen)

door

R. DALL'ASTA

Abstract. *On an investigation of the moss-fauna in the provincial domain «Het Leen», Eeklo (East Flanders) in 1983-1984. The author studied the Arthropod fauna living in mosses during the autumn and winter of 1983-1984. He counted 66 different species, most of them Coleoptera.*

Résumé. *Une étude de la faune des mousses au domaine provincial «Het Leen», à Eeklo (Flandre orientale) en 1983-1984. L'auteur a étudié la faune des mousses dans le domaine provincial «Het Leen» durant l'automne et l'hiver 1983-1984. Il identifia 66 espèces d'Arthropodes dont la plupart sont des Coléoptères.*

1. Situering van het werkterrein en methode :

Het onderzochte gebied bevindt zich nabij de kampeerterreinen, vooraan in het domein, net achter vijver 7. Het geldt een stapel houtblokken, doorgaans populierestompen, overdekt met een dikke laag zijdemoss. Het is aanmerkelijk dat er nog andere mosssoorten aanwezig zijn op het studieterrein, maar deze werden systematisch uit het onderzoek geweerd om de homogeniteit van de resultaten te vrijwaren.

Het onderzoek gebeurde in twee fazen, telkens in de herfstperiode : van november 1983 tot januari 1984, en andermaal in de loop van november 1984. Het mos wordt weggekrabd, met inbegrip van een dun laagje schors. Het materiaal wordt gezeefd en naderhand gedroogd in Berlese-trechters. Naarmate het zeefsel uitdroogt komen de Arthropoda terecht in een met alcohol 70° gevulde bokaal.

2. Bespreking van de resultaten :

Wij vertrekken van een viertal belangrijke vaststellingen :

- Het aantal overwinterende insekten is niet aanzienlijk.
- Door de nabijheid van de visvijvers, komen in het mos een aantal kenmerkende waterbewoners voor.
- De schimmel- en humusbewonende soorten overtreffen in aantal de mosbewoners.
- Het aantal predatoren is uitzonderlijk hoog.

2.1. De overwinteraars vinden wij terug bij de fytofage kevers, in casu de Chrysomelidae, de Curculionidae en de Phalacridae.

<i>Lema melanopa</i> Linnaeus	1 ex.	<i>Chaetocnema sahlbergi</i> Gyllenhal	5 ex.
<i>Agelastica alni</i> Linnaeus	1 ex.	<i>Rhinoncus pericarpus</i> Linnaeus	1 ex.
<i>Epithrix pubescens</i> Kolenati	1 ex.	<i>Strophosomus melanogrammus</i> Olivier	1 ex.
<i>Longitarsus holsaticus</i> Linnaeus	5 ex.	<i>Stilbus testaceus</i> Panzer	2 ex.
<i>Longitarsus anchusae</i> Fabricius	6 ex.	<i>Olibrus aeneus</i> Fabricius	1 ex.

Het geringe aantal overwinteraard schrijf ik toe aan hun neiging om doorgaans onder de schors te hiberneren, of in de onderliggende humuslagen. Bemerking : er werden naast kevers ook twee overwinterende sluiwesp

aangetroffen : *Ichneumon suspiciosus* WESMAEL en *Amblyteles armatorius* FORSTER.

2.2. De waterbewoners zijn Hydrophilidae en Dryopidae :

<i>Saldula saltatoria</i> Linnaeus	1 ex.	<i>Helophorus brevipalpis</i> Bedell	1 ex.
<i>Helophorus griseus</i> Herbst	1 ex.	<i>Sphaeridium scarabaeoides</i> Linnaeus	1 ex.

Ik maak hierbij twee randbemerkingen : *Saldula* is een oeverwants die talrijk voorkomt in «Het Leen»; *Sphaeridium* behoort tot de Hydrophilidae, maar heeft een duidelijke voorkeur voor verse koeieplaggen.

2.3. De predatoren : Carabidae en Staphylinidae :

<i>Dyschirius globosus</i> Herbst	2 ex.	<i>Pterostichus strenuus</i> Panzer	talrijk
<i>Trechus quadristriatus</i> Schrank	2 ex.	<i>Pterostichus vernalis</i> Panzer	talrijk
<i>Bembidion quadrimaculatum</i> Linnaeus	1 ex.	<i>Acupalpus meridianus</i> Linnaeus	1 ex.
<i>Bembidion ustulatum</i> Linnaeus	1 ex.	<i>Bradycellus verbasci</i> Duftschmid	1 ex.
<i>Asaphidion flavipes</i> Linnaeus	1 ex.		

Bemerkingen : *Asaphidion* is een typisch akkerbewoner, en hoort dus niet thuis in het bos. De overige loopkevers zijn niet kieskeurig op hun biotoop en komen voor op vochtige plaatsen, in bos en open veld.

Omallinae

<i>Proteinus brachypterus</i> Fabricius	talrijk	<i>Megarthus sinuotocollis</i> Lacordaire	1 ex.
<i>Syntomium aeneum</i> Müller	talrijk	<i>Lathrimaeum atrocephalum</i> Gyllenhal	1 ex.

Tachyporinae

<i>Tachyporus obtusus</i> Linnaeus	talrijk	<i>Habrocerus capillaricornis</i> Gravenh.	2 ex.
<i>Tachyporus hypnorum</i> Fabricius	talrijk	<i>Conosoma pubescens</i> Gravenhorst	4 ex.
<i>Hypocyptus longicornis</i> Paykull	talrijk	<i>Tachinus rufipes</i> Degeer	1 ex.

Staphylininae

<i>Xantholinus angustatus</i> Stephens	1 ex.	<i>Philontus nigrutilus</i> Gravenhorst	talrijk
<i>Xantholinus linearis</i> Olivier	1 ex.	<i>Quedius fuliginosus</i> Gravenhorst	2 ex.
<i>Philontus fimetarius</i> Gravenhorst	talrijk	<i>Quedius picipennis</i> Heer	2 ex.
<i>Philontus varians</i> Paykull	talrijk		

Steninae

<i>Stenus latifrons</i> Erichson	talrijk

Bemerkingen : alle kortschilden zijn bewoners van detritus en humus; er komt geen typische mosbewoner voor, te oordelen naar de opgaven in de literatuur.

2.4. De mycofielen of zwamminnende soorten :

Lioididae

<i>Anisotoma humerale</i> Fabricius	1 ex.	<i>Agathidium discoideum</i> Erichson	1 ex.

Nitidulidae

<i>Cycharmus luteus</i> Linnaeus	1 ex.	<i>Omosiphora limbata</i> Olivier	3 ex.

De aanwezigheid van mycofielen is te verklaren doordat in het mos enkele zwavelkopjes en slijmzwammen terecht kwamen.

2.5. De humusbewoners :

Ptiliidae

<i>Acrotichis atomaria</i> Degeer	talrijk

Catopidae

<i>Ptomaphagus sericatus</i> Chaudoir	talrijk	<i>Nargus anisotomoides</i> Spencer	talrijk

	Scydmaenidae	
<i>Neuraphes nigrescens</i> Reitter	1 ex.	
	Lathridiidae	
<i>Corticarina gibbosa</i> Herbst	talrijk	<i>Lathridius nodifer</i> Westwood 3 ex.
<i>Coninomos bistriatus</i> Reitter	2 ex.	
	Cryptophagidae	
<i>Atomaria umbrina</i> Latreille	talrijk	
	Myriapoda	
<i>Polydesmus complanatus</i> Linnaeus	talrijk	<i>Iulus silvarum</i> Heinemann talrijk

Ook de onderste gedeelten van de houtstapel werden onderzocht, tot net boven de bodemhumus.

2.6. De schorsbewoners :

	Cucujidae	
<i>Uleiota planata</i> Linnaeus	1 ex.	
	Colydiidae	
<i>Cerylon histeroideus</i> Fabricius	1 ex.	

2.7. De echte mosbewoners :

	Byrrhidae	
<i>Simplocaria semistriata</i> Fabricius	talrijk	
	Isopoda	
<i>Philoscia muscorum</i> Scopoli	talrijk	<i>Armadillidium vulgare</i> Latreille talrijk
	Acari	
<i>Damaeus onustus</i> Koch	talrijk	Rode Acari spec. talrijk
<i>Trombidium holosericeum</i> Linnaeus	talrijk	

3. Besluit :

Indien wij consequent de gegevens van de literatuur toetsen aan het onderzoek, dan stellen wij vast dat het aantal mosbewonende soorten zeer gering is. Overigens is de literatuur op dit deelaspect van de ecologie vrij arm aan duidelijke verwijzingen. De werkelijkheid is bijgevolg complexer dan wat tot nu toe werd beschreven. Wij mogen dus stellen dat mospollen een zeer groot aantal soorten Arthropoda herbergen (66 soorten in ons onderzoek), zelfs indien ze niet per se gebonden zijn aan dit biotoop. Een verder onderzoek op dit gebied is dus zeker wenselijk.

Dall'Asta, R. : Zonnebloemstraat 25, B-9900 Ecklo.

Boekbesprekingen

Aichele, D. & H.-W. Schwegler : *Unsere Moos- und Farnpflanzen (Eine Einführung in die Lebensweise, den Bau und das Erkennen heimischer Moose, Farne, Bärlappe und Schachtelhalme)*. 14 x 20 cm, 378 p., 255 kleurfoto's, 1 zwartwitfoto, 1189 figuren, 9de volledig herwerkte uitgave, Frankch-Kosmos Verlagsgruppe, Postfach 640, D-7000 Stuttgart 1, 1984, gebonden met stofomslag, DM 48,- (ISBN 3-440-05299-0).

Mossen en varens worden meestal erg stiefmoederlijk behandeld door botanisten en er is dan ook gebrek aan degelijke literatuur die toch ook niet te moeilijk toegankelijk is voor de leek. Dit boek komt tegemoet aan deze nood en dat het boek reeds aan zijn 9de druk toe is, bewijst dat het een gevraagde publikatie is. Deze 9de druk kijkt evenwel zoveel van de voorgaande af dat